

Mål- och åtgärdsplan för sjön Alstern och dess avrinningsområde, år 2018-2023

Bakgrund och syfte

Sjön Alstern är närsaltsbelastad och har kraftigt förhöjda halter av fosfor vilket orsakar bl a algblomning, syrebrist och påskyndar igenväxning. Enligt VISS uppnår sjön ej god ekologisk status.

Denna plan är framtagen inom projektet "Alstern i näringsbalans" som drivits av Alstersälvens vattenråd under 2017 med medel från Länsstyrelsen. Medverkande i projektet är förutom vattenrådet även Karlstad kommun (miljöförvaltningen), Länsstyrelsen (beredningssekretariatet), LRF och Alsterns fiskevårdsområdesförening.

Syftet med planen är att tydliggöra vilka mål vi tillsammans arbetar mot och vilka åtgärder som vidtas för att nå de målen. För varje åtgärd har angivits vem som har tagit på sig ansvar för att åtgärden genomförs. Den/de ansvariga behöver inte nödvändigtvis själva finansiera och genomföra åtgärden utan kan ta in hjälp från andra aktörer. Det viktiga är att planen endast innehåller åtgärder som någon vill ta på sig ansvar att driva. Planen har ingen rättslig status utan är ett arbetsdokument som kan komma att ändras under resans gång.

Tidpunkten för när delmålen skall vara uppnådda är satta till år 2027, då den tidpunkten överensstämmer med mål som angivits i VISS.

Mer bakgrundsfakta om Alstern går att läsa i informationsdokumentet "Detta är Alstern", som projektet sammanställt.

kontakt: Olle Kvarnbäck, Alstersälvens vattenråd, projektledare "Alstern i näringsbalans". e-post: olle@naturvisaren.se, tel: 0736-333873

Mål och åtgärder

1. Ekologisk status

Övergripande mål: Alsterns ekosystem är i näringsbalans, med en rik och representativ biologisk mångfald av växter och djur och en god vattenkvalitet. Sjön har en god resiliens, d v s förmåga att hantera förändringar, t ex klimatförändringar, utan att drabbas av ekologiska kollapsar som återkommande, kraftig, algblomning och bottendöd /syrefria bottnar. Klassningen av sjöns ekologiska status (i VISS) förbättras från "måttlig" till "god" status. Medelhalten av totalfosfor i vattnet sjunker från dagens ca 38 mikrogram/liter och närmar sig de beräknade bakgrundsvärdet på 9,6 mikrogram/liter.

Delmål (år 2027):

- Algbloomning minskar så att den inte utgör ett hinder för att bada i Alstern.
- Fisk-, fågel- och bottenfaunan i sjön är rik och representativ för Alstern.
- Bladvass och kaveldun förekommer i sjöns vikar men de växer inte igen så att klarvattenytan krymper.
- Klassningen av sjöns status för näringsämnen (fosfor) förbättras, först från "otillfredställande" (dagens ca 38 mikrogram fosfor/l) till "måttlig" (19-32 mikrogram/l), sedan från måttlig till "god" status (14-19 mikrogram/liter).
- Siktdjupet i Alstern förbättras.

Åtgärder (2018-2023):

Pågående:

- Mätning (årligen) och rapportering av sjöns fosforhalt som genomförts av Karlstad kommun sedan 1970-talet fortsätter. Utöver totalfosfor mäts även fosfat-P. Ansvarig: Karlstad kommun, miljöförvaltningen.

Nya åtgärder:

- Göra en fosforbudget för sjön. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd
- Se över möjligheterna till prioritering i miljöövervakningen för provtagning av fosfor i Alsterälven för bedömning av ekologisk status. Ansvarig: Länsstyrelsen
- Undersöka möjligheten till recipientprovtagning av fosfor i Alstersälven, ovan och nedanför reningsverket. Ansvarig: Karlstad kommun, miljöförvaltningen
- Mätning av temperatur, syrgas och skiktning i sjön för att utreda risken för intern gödning från sjöns bottensediment. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd
- Kartlägg Alsterns tillflöden. Vilka är de stora tillflödena (utöver Alstersälven), hur mycket flöde och hur stor är risken för tillförsel av fosfor? Ansvarig: Alstersälvens vattenråd.
- Inventera närområdet (inkl. svämplanen) kring sjön för att utreda vilka områden/platser där risken för fosforläckage är stor. Ansvarig: Alstersälven vattenråd.
- Göra ett informationsblad och en info-tavla om Alstern som sätts upp på någon väl vald plats. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd.

2. Fiske

Övergripande mål: God tillgång på mat- och sportfisk som gös, abborre och gädda av lämplig storlek för fiske. Såväl husbehovsfiskare som sportfiskare är nöjda med hur fisket fungerar.

Delmål (år 2027):

- Balans mellan karpfiskar och övriga fiskar, för att minska uppslamning av vattnet och minskat siktdjup.
- Status enligt Ekologisk kvalitetskvot, EQR 8, utvecklas från "måttlig" (Provfiske 2010) till "god" status.
- Ingen fiskdöd på grund av syrebrist.
- Alstern har en aktuell fiskevårdsplan.

Nya åtgärder (2018-2023):

- Resultat från provfiske som ska ha genomförts 2013/14 letas upp och rapporteras till relevanta databaser. Ansvarig: Alsterns fvof
- Nytt provfiske genomförs 2019. Ansvarig: Alsterns fvof
- Fiskevårdsplan för Alstern upprättas. Ansvarig: Alsterns fvof

3. Lantbruk

Övergripande mål: Ett livskraftigt lantbruk, som är en tillgång för bygden genom produktion av mat och andra nyttigheter liksom skötsel av strandängar och kulturlandskapet. Lantbruket har koll på sin fosfor så att den gör nytta på fältet och inte hamnar i sjön via vattendrag och diken. Fosfor återförs till åkern från fosforfällor av olika slag så att kretsloppet sluts.

Delmål (2027):

- Alla lantbrukare som bedriver betydande jordbruk (minst 50 ha eller 25 de) inom avrinningsområdet har blivit erbjudna rådgivning inom Greppa näringen.
- Alla aktiva lantbruk vars mark ligger i växtföljd har god koll på fältens näringsstatus genom en aktuell markkartering (ej äldre än ca 10 år) och/eller genom att regelbundet göra växtnäringsbalanser.
- Lantbrukarna kring Alstern har god kunskap om vilka åtgärder och geografiska områden/fält som är särskilt läckage-känsliga.

Åtgärder (2018-2023):**Pågående:**

- Enskild rådgivning inom Greppa Näringen erbjuds sedan 2014 till intresserade lantbrukare med mer än 50 ha (eller 25 djurenheter) inom Alsterälvens avrinningsområde. Greppa Näringen anordnar även kurser, bl.a. kring växtnäring, för alla lantbrukare i hela länet (även de som ej är med i Greppa Näringen).

Nya åtgärder:

- Samla lantbrukarna till en informations- och utbildningsdag om möjliga åtgärder och goda exempel från andra håll i landet. Ansvarig: Alstersälven vattenråd i samverkan med Greppa Näringen,
- Uppmuntra lantbrukare att delta i kurser och aktiviteter som anordnas av Greppa Näringen, och de med lite större produktion att vara rådgivningsmedlem i Greppa Näringen. Övriga får gärna ta del av info på www.greppa.nu, och utnyttja verktygen där (bl.a. kan man göra egna växtnäringsbalanser, prenumerera på nyhetsbrev, få info om lokala kurser etc som "IT-medlem"). Ansvarig: Samtliga aktörer.
- Göra en kartläggning av läckage-känsliga fält/områden där åtgärder, t ex strukturkalkning, täckdikning, skyddszon, fosforfälla, för att hushålla med fosfor och förhindra läckage kan göra särskilt stor nytta. Prata med lantbrukare i området för att kolla deras intresse för att genomföra åtgärder. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd
- Göra en kartläggning av djurhållning kring sjön, inkl. hästgårdar. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd i samverkan med Karlstad kommun.
- Anvisa administrativ hjälp till lantbrukare som vill ansöka om att göra åtgärder för att minska fosforläckage. Ansvarig: Alstersälvens vattenråd

4. Avlopp från bostäder (och ev. andra verksamheter)

Övergripande mål: Alla avlopp inom avrinningsområdet, och särskilt i sjönära lägen, har mycket god rening av fosfor.

Delmål:

- Det kommunala avloppsnätet byggs ut så att senast 2026 är Alsterns västsida upp till Vallargärdet anslutet till kommunalt vatten och avlopp samt att Ulvsby reningsverk i Vallargärdet är fränkopplat och allt avloppsvatten leds till Sjöstadsverket för rening innan utsläpp i Kaplansådran i Klarälven.
- Alla enskilda avlopp i avrinningsområdet har en fungerande avloppsrening, med minst 90 % rening av fosfor.
- Alla avlopp är inventerade de senaste 20 åren. (20 års inventeringsintervall har framförts vara ett önskvärt intervall av Havs och vattenmyndigheten. Karlstad kommun har själva som mål att nå dit vilket kommunen kan göra om 20 år om vi inventerar 200 avlopp per år.)
- Kommunala reningsverket har minst 95 % rening av fosfor.

Åtgärder: (2018-2023)

- Det kommunala avloppsnätet har kommit igång och byggs ut i enlighet med Karlstads kommuns VA-plan (Höja/Björby, Mosstorp, Ulvsby, Strömshall/Alsterd Åstorp, Åstorp/Alstrum/Alster Gräsås Vallargärdet 2021-2026. Ansvarig: Karlstad kommun, teknik och fastighetsförvaltningen.
- Inventering av enskilda avlopp sker med ca 200 avlopp per år. De äldre avloppen (före 1986) och okända avlopp till permanentboende med WC som ligger inom Alsterns avrinningsområde är inventerade innan utgången av 2023. Ansvarig: Karlstad kommun, miljöförvaltningen.